

**GÖRME ENGELLİ BİR HALK ŞAİRİNİN FİZİKSEL DÜNYAYA DAİR ALGISI:
FEHİMİ GÜR ÖRNEĞİ**

**The Perception of the Physical World by a Visually Impaired Folk Poet:
The Case of Fehmi Gür**

Orhan YÜCEL

Türkçe Öğretmeni / Battalgazi Bilim ve Sanat Merkezi - MEB
Teacher, Department of Turkish Language / Battalgazi Science and Art Center
E-posta: pyucel44@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7596-5361>

Alp Eren ÖZDEMİR

Battalgazi Bilim ve Sanat Merkezi- MEB
Battalgazi Science and Art Center
E-posta: alperenozdemir28144@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1594-2013>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 21 Nisan 25 / 21 April 25

Kabul Tarihi / Date Accepted: 16 Mayıs 25/ 16 May 25

Yayın Tarihi / Date Published: 17 Mayıs 25/ 17 May 25

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mayıs 2025 / May 2025

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15448071>

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Yücel, O., & Özdemir, A. E. (2025). Görme engelli bir halk şairinin fiziksel dünyaya dair algısı: Fehmi Gür örneği. *IJESOS International Journal of Educational and Social Sciences*, 4(1), 1–17.

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No plagiarism detected.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com
Web: www.ijesos.com

Öz: Bilimle sanatın farklı sahalarında görme engelliler önemli bir yere sahip olmuştur. Türk kültüründe de görme engelli olduğu hâlde yaratıcılıkları ve eserleri ile toplumu aydınlatan bilim insanıyla sanatkârların sayısı epeyce fazladır. Türk Halk Edebiyatında doğayla ilgili ögeler genellikle soyut ifadelerle sevgiliyi betimlemek için tercih edilmiştir. Âşıklar yapıtlarında sevgiliden söz ederken doğa ögelerinden yararlanmıştır ve ardından doğayı doğrudan şiirlerine konu etmişlerdir. Görme engelli âşıkların görme kabiliyetlerini yaşamlarının belli bir aşamasında yitirmelerine ya da doğuştan görme engelli olmalarına karşın tabiat ile alakalı eserler vermeleri dikkatleri çekmektedir. Bu çalışmada görme engelli olan âşık Fehmi Gür'ün şiirleri sözcük dağarcığı açısından incelenmiştir, doğayı nasıl algıladığı ve görmediği hâlde nasıl anlattığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma metoduyla, betimsel tarama yaklaşımı kullanılmak suretiyle yapılmıştır. Araştırma, Ramazan Çiftlikçi tarafından hazırlanan Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür adlı kitapta yer alan şiirlerle sınırlandırılmıştır. Fehmi Gür Malatya'nın Arapgir ilçesinde yaşamış, şiirlerini hece ölçüsü ile yazan ve mahlas olarak adını kullanan bir şairdir. Toplumdaki aksaklıkları, yanlışlıkları, sosyal yozlaşmaları şiirlerinde yoğun biçimde işlemiştir. Görme engelli olan Fehmi Gür'ün eserlerinde görme yetisinin yerini sezgi ve hissetmenin alması, duygu yoğunluğuyla tabiatı betimleme becerisi dikkate şayandır. Bu durum görememenin bir engel olmaktan çıkıp sanat üretimi için bir motivasyon kaynağına dönüşebileceğini ortaya koymaktadır. Fehmi Gür'ün fiziksel dünyayı iç dünyasında kurduğu tabiat algısı veya gelenekten beslenmek suretiyle yapıtlarına yansıttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: âşık, Fehmi Gür, halk şiiri, söz varlığı, tabiat.

Abstract: Visually impaired people have an important place in different fields of science and art. In Turkish culture, there are many scientists and artists who enlighten the society with their creativity and works despite being visually impaired. In Turkish Folk Literature, elements related to nature have generally been preferred to describe the beloved with abstract expressions. While talking about the beloved in their works, bards have used elements of nature and then directly included nature as the subject of their poems. It is noteworthy that visually impaired bards produce works related to nature despite losing their ability to see at a certain stage of their lives or being visually impaired from birth. In this study, the poems of visually impaired bard Fehmi Gür have been examined in terms of vocabulary, and it has been tried to determine how he perceives nature and how he describes it despite not being able to see it. The study was conducted using a qualitative research method and a descriptive scanning approach. The research was limited to the poems in the book titled Arapgirli Folk Poet Fehmi Gür prepared by Ramazan Çiftlikçi. Fehmi Gür lived in the Arapgir district of Malatya, wrote his poems in syllabic meter and used his name as a pen name. He intensively dealt with the flaws, mistakes and social corruptions in society in his poems. The fact that intuition and feeling replace the ability to see in the works of Fehmi Gür, who is visually impaired, and his ability to describe nature with emotional intensity are remarkable. This situation reveals that not being able to see can turn from an obstacle into a source of motivation for artistic production. It has been determined that Fehmi Gür reflects the physical world in his works by feeding on the perception of nature or tradition he establishes in his inner world.

Key Words: Folk poetry, âşık, Fehmi Gür, vocabulary, nature.

1. Giriş

Arapça kökenli olan şiir sözcüğü esine bağlı anlamına gelmekle birlikte manzumelerin sanatsal değer taşıyanları şiir olarak kabul edilir veya değerlendirilir (Yakıcı vd., 2004, s. 190). Özbacı'ya (2014, s. 219) göre şiir, yazının en kıymetli ve seçkin payını oluşturur. Yazın olarak görülmemeyen söz, şiir olarak görülmemelidir. Bir söze şiir denmesi için onun evvela yazından sayılması lazımdır. Türkçe Sözlük' te şiir, zengin semboller, ritimli sözler, seslerin uyumlu kullanımı ile ortaya çıkan yazınsal anlatım şekli, manzume, nazım, hayal gücüne, imaja, gönle seslenen, hatıra, his, coşku oluşturan, etkileyen şey şeklinde izah edilmiştir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü' nde şiir; anlama, kavrama, yazınsal ve estetik kıymeti bulunan, belli biçimlere göre düzenlenen, ölçülü ve uyaklı söz (Parlatır, 2009, s. 1580) şeklinde açıklanmıştır.

Emin Özdemir'in Edebiyat Sözlüğü' nde şiiri dilin doğuşu ile oluşan, tüm yazın türlerinin kaynağı olan en eski edebi tür (Özdemir, 2014, s. 216) biçiminde açıklanmıştır. Aksan'a (2013, s. 14) göre şiir; söze dönüştürme, içerik, öz, sunulma bakımından orijinal, etkilemeye ve duygulandırmaya dönük, yaratı niteliğindeki söz sanatıdır. Bu noktada muhteva, öz deyişi ile şairin fikir, his dünyasında doğan kendisine has imajlar, tasarılar, coşkular anlatmaktadır, sunulma terimi ile de söz konusu imgelerle tasarımların samimi, etkileyici, okuru, dinleyiciyi kavrayan bir anlatım başarısını elde etme konusu ifade edilmiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak genel bir şiir tanımı yapmak mümkündür: "Şiir, ses uyumu ile oluşmuş, hayal gücüne yönelik, duyguları uyandıran ve sanatsal değere sahip yazınsal anlatım şeklidir" (Özdemir, 2019, s. 6,7).

Şiir, şairin his ve fikir dünyasındaki orijinal imgelerle tasarımları, kendisine has bir dile, yapıya ve şekle dönüştürülmek suretiyle aktararak okuru etkilemeyi, duygulandırmayı amaçlamaktadır ve öteki edebî türlere göre çok daha az kelime kullanmak suretiyle yoğun anlamlar aktarmaktadır (Toklu, 2003, s. 9).

Dil, şiir için bir araç değil, şiirin kendisidir. Bu açıdan şiir benzersizdir. Bu durumu şu şekilde belirtmek de mümkündür. Şiirdeki bir sözcük eşanlamlısı ile bile değiştirilemez. Şiirin sadeleştirilmesi imkânsızdır. Şiir çevrilemez. (Tolar, 2018, s. 14).

Söz varlığı; Türkçe Sözlükte dildeki sözlerin tümü, söz dağarcığı, söz hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi biçiminde tarif edilmektedir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Aksan (2015, s. 15), söz varlığının yalnızca kelimelerden ibaret olmadığını; deyimler, kalıplaşmış söz öbekleri, atasözleri, terimler ve çeşitli anlatım kalıplarını da kapsayan geniş bir yapı olduğunu belirtmektedir.

Söz varlığı, yalnızca dildeki bazı seslerin birleşmesiyle kurulan semboller, kodlar yahut göstergeler şeklinde değil, ayrıca dili kullanan halkın kavramlar

dünyasının, somut ve soyut değerlerin yansıtıcısı, hayata bakışın kesiti şeklinde görülmelidir (Ünalan, 2005, s. 101).

Doğa, tarihte farklı biçimlerde algılanmıştır. Bireyin doğayla münasebeti biçim değiştirmiştir. İnsanlığın geçmişinde insan-doğa ilişkisi incelendiğinde toplayıcı-avcı, tarımsal ve endüstriyel toplum dönemleri dikkatleri çeker. Bu aşamalar bireyin doğayla ilişkisini şekillendirmiştir. Bundan dolayı doğa-insan ilişkisi tarihte vazgeçilmez bir konu olmuştur (Doykun, 2023, s. 17).

Türk klasik edebiyatında kullanılan doğa ve doğa unsurları zaman içinde halk şiirlerinde de yer bulmuştur. Bilhassa âşık edebiyatı "aşk, gurbet, savaş, hasret, din, ayrılık, ölüm, yiğitlik, zamana sitem, doğal afetler, mizah vb." birçok izleğin dışında kırsal bölgelerde yaşayan âşıklar yaşamlarını sürdürdükleri çevreyi ve buranın tabii güzelliklerini yapıtlarına yansıtmıştır. Âşıklar, tabiatı ağaçlar, çiçekler, hayvanlar, dağlar ve tepeler ile anlatmıştır. Âşık şiirindeki tabiat, divan edebiyatındaki soyut tabiat betimlemelerinden çok daha gerçektir. Doğa ve doğa unsurlarının âşık edebiyatında kullanılması ile beraber âşıklık geleneği içinde şiir söyleyen görme engelli âşıklar da gelenek içinde edinmiş oldukları bilgilerden ve "kendi dünyalarında kodladıkları tabiat" ile bu izleklerden söz etmişlerdir (Doykun, 2023, s. 18). Bu âşıklardan birisi de Fehmi Gür'dür.

Fehmi Gür, 1914 yılında Malatya'nın Arapgir ilçesinin Bostancık köyünde doğmuştur ve 3 yaşındayken geçirmiş olduğu çiçek hastalığından dolayı görme yetisini yitirmiştir. 13 yaşında iken babası, ardından annesi vefat etmiştir. Görme engelli olmasına karşın köy odalarıyla kahvehanelerde okunmakta olan masallarla öyküleri dinlemek suretiyle kendisini yetiştirmiştir. Eserlerinde "Fehmî" mahlasını tercih eden âşık "aşk, ayrılık, yurt sevgisi ve tabiat vb." izlekleri işlemiştir. (Çiftlikçi, 2000, s. 13).

Görme engeli olmasına karşın Fehmi Gür'ün eserlerinde doğayla ilgili unsurlara yer verdiği görülmektedir. Bu da şairin iç dünyasında oluşturduğu doğa algısı ya da âşıklık geleneğinden beslendiğini ortaya koymaktadır.

Fehmi Gür'ün oğlu Nurettin Gür de yapıtlarında babasının doğum senesini ve devrin koşullarını anlatmıştır. Nurettin Gür'e göre aşığın Osmanlı'nın çöküş döneminde dünyaya gelmesi, 3 yaşındayken görme yetisini kaybetmesi, Cumhuriyet'in ilanı ve sonrasında yaşanan siyasi ve sosyal olaylar onun yetişmesinde son derece etkili olmuştur. Ayrıca birtakım mağduriyetler de yaşamıştır (Gür, 2017, s. 2). Fehmi Gür, görme engelli olduğunu bir şiirinde şöyle ifade etmiştir:

"Üç yaşında kaybolmuştur gözlerin. / Eşim dostum senden arası serin. / Sen elinle bağla yaralar derin. / Çektiğin emekler zay Fehmi Fehmi."

Âşığın kendisinin dışında 3 kardeşi daha bulunmaktadır. 4 kardeş olduklarını başka bir şiirinde açık bir biçimde ifade etmiştir:

"Dört kardeş içinde kadersiz çıktın. / Ne duruldun ne de bulanık aktın. / Yaşın elli sekiz cefalar çektin. / Şu fani dünyadan doy Fehmi Fehmi."

Fehmi Gür görme engelli olduğundan eğitim görememiştir; ancak pek çok kitabı çocuklarına okutmak suretiyle dinlemiş, bu da şairin okuma şevkini artırmıştır. Gür, küçük yaşta kahvelerle köy odalarına giderek burada anlatılan halk hikayelerini ve sohbetleri dinleyip bilgisini ve kültürünü arttırmıştır. Fehmi Gür 18 yaşında Suriye adlı bir kıza âşık olsa da ona kavuşamamıştır. Suriye'yle alakalı aşk şiirlerini 96 sayfadan oluşan "Fehmi ile Suriye" adlı bir deftere yazdığını bilinmektedir. (Şentürk, 1979, s. 67).

Şair 1934 senesinde köyünden Arapgir ilçesine taşınmıştır ve vefat edene kadar burada yaşamıştır. Nurettin Gür, nasıl geçindiklerini şöyle anlatmıştır. Buna göre babası Fehmi Gür yirmili yaşlardan başlayarak 60 yaşına dek ailesini daha çok destan satmak suretiyle geçindirmiştir. 1955 senesine dek destanlarını Malatya'da bulunan Gayret Matbaasında bastırıp Malatya, Adana ve Elâzığ şehirlerinde satmıştır. O senelerde gerçekleşen acılı olayların üzerine yazdığı ağıt içerikli şiirleri destanlaştırarak satmıştır (Gür, 2017, s. 30).

Şair, okur-yazar olmasa da kuvvetli bir belleğe sahiptir, oğlu Nurettin Gür şiirlerini ezberlediğini belirtir. Babasının ortaokul seviyesindeki problemleri çözdiğünü, bunun dışında seneler evvel sesini işittiği bir insanı yıllar sonra da olsa tanıyabilecek kadar zeki olduğunu söyler. Kur'an'daki uzun sureleri ezbere okuyabilmekte, 70'ten çok halk hikayesi bilmektedir. Fehmi Gür'ün bağlama çalmaya heveslenmediğini, bir süre kendi yaptığı tefle şiirlerine ritim verdiğini yine oğlu belirtmiştir. Fehmi Gür, 7 Mart 1982 yılında Arapgir'de 68 yaşında yaşamını yitirmiştir (Gür, 2017, s. 36-37).

Fehmi Gür, edebiyat ve bilim çevrelerinde pek tanınmamıştır. Eserlerinden anlaşılacağı gibi derin bir duygu dünyası vardır. Fehmi Gür, Çiftlikçi'nin (2000, s. 16) ifadesiyle, halk şairlerinin son yüzyılda büyük şahsiyetlerindendir ve hayattayken Ahmet Kutsi Tecer gibi biri ile karşılaşsaydı, ikinci bir Âşık Veysel olabilirdi.

Fehmi Gür eserlerinde memleketin sorunlarına ilgisiz kalmamıştır. Gür (2017, s. 4) babasının yoksullukla mücadelesinde, ölüm acılarıyla toplumdaki yozlaşmada, yurt aşkında, memleketin savunulmasında, asimile olan insanların yok olma tehlikesinde şiirleri ile ayakta kalmış ve uyanmanın çarelerini dile getirmeye çalışmıştır. O, daha ziyade sosyal hayat içinde, hissettiği ve gönül gözü ile gördüklerini yergili ve mizahi bir söyleyişle ifade etmiştir. İçinde bulunduğu devrin toplumsal yaşamına ahlaki bakımdan yaklaşmış; yaşanan toplumsal çöküntüyü şiirleriyle dile getirmiştir (Şahin, 1998, s. 185). Şair 32 yaşından sonra yazdığı şiirlerinde yanık, içli ve kahr ile dolu dünyanın geçiciliğini işlemiştir (Çiftlikçi, 2000, s. 16).

Yardımcı (1996, s. 237), âşığın şiirlerinin klasik koşma türünde olduğunu,

ama koşma gibi 3 veya 5 dörtlükle değil, destana yakın şekilde 8 dörtlükle yazdđđını ifade etmiştir. Kimi şiirlerinde 8'li, kimilerinde ise 11'li hece lęsn kullanmıştır.

Grn şiirlerinde lę, uyak ve redifler ihmal edilmemiştir. şiirler hem göze hitap etmekte hem kulağa seslenmekte, verdiği mesajlar ile okuru düşündürmektedir. iftliki (2000, s. 18) eserlerinde lę, uyak ve redifler ile ritmi; asonansla ve aliterasyonlar ile armoniyi sağladığını söyler. Fehmi Grn eserlerinde dil, çok yalındır. Halkın içinden biri olduğundan söyleyişte içinde bulunduğu halkın dilini tercih etmiştir. M. nal şahin, şairin dil ve biçem özelliklerinden söz etmiştir. Buna göre şair, içinde bulunduğu devirde topluma yabancı olmayan bir dil kullanmıştır. Arapça ve Farsça kelimeler ile kimi basit tamlamalara yer vermiştir. Bunların birçoğu toplumun gündelik konuşmalarında tercih ettiği; masallarında, hikayelerinde dinlediği ve konuştuğu sözlerdir (şahin, 1999, s. 3).

Fehmi Gr, birçok halk şairinde olduğu gibi, şiirlerinde yerel ağız özelliklerine yer vermiştir. Yardımcı'ya (1996, s. 241) göre, şairin mısralarına serpiştirdiği yöresel söyleyişler; onun farklı bir bölgeye mal edilmesini engelleyen ve yetiştiği çevrenin kültürel izlerini sonraki kuşaklara aktaran önemli dilsel belgelerdir.

Fehmi Gr eserlerinde aşk, tevekkül, ıstırap, tabiat sevgisi, zlem, sitem, din ve yurt sevgisi gibi konuları işlemiştir (Yalvaç, 1985, s. 6). Ayrıca kalbi ve dili insanlık ve yurt sevgisi ile dolu olan ve toplumun ıstıraplarını ifade etmeye gayret eden bir şairdir. I. ve II. Dünya Savaşı sonucunda perişan olan yurdunu ve halkını anlatan bir âşıktır (iftliki, 2000, s. 17). Gr, çok yönlü bir şairdir, hayal ve duygu dünyası geniştir.

Nurettin Grn belirttiğine göre şairin 2000'e yakın şiiri vardır. şair, bu dünyadan göçmeden evvel eserlerinin basılmasını istemiştir. Bir söyleşide şiirlerini kitaplaştıramazsa perdeli gözlerine bir perde daha ineceğini söylemiştir. Oğlunun da katkısı ile Ramazan iftliki, âşığın Görüş Gazetesi ve Arapgir Postası'nda yayımlanan şiirlerini düzenleyip 2 cilt olarak yayımlamıştır. Grn bu kitapta yayımlanan şiirlerinin sayısı 881 adettir. Fehmi Grn ayrıca bir halk hikayesi tasnif ettiği de bilinmektedir (şentürk 1979, s. 68).

Fehmi Grn eserleri doğa algısı açısından zengindir ve şiirleriyle ilgili yapılmış olan araştırmalar genel olarak şiirlerin derlenip yayımlanması biçimindedir. şentürk (1979, s. 65) Türk Folklor Araştırmaları dergisinde "Arapgirli Fehmi Gr" isimli bir araştırma yazısı yayımlamıştır. Uludağ ve Nayman (1997), Arapgirli Fehmi Grn "Hayatı, Sanatı ve şiirleri" isimli lisans tezinde şiirleri sınıflandırmıştır. Tekçe (1998) "Arapgirli Fehmi Grn Hayatı, Sanatı, şiirleri" isimli yüksek lisans tezlerinde şairin Arapgir Postası'nda yayımlanmış şiirlerine yer vermiştir. Araştırmada şairin hangi

izlekleri işlediğine detaylı bir biçimde yer verilmiştir. Çiftlikçi (2000), Fehmi Gür'ün Görüş Gazetesi ve Arapgir Postası'ndaki şiirlerini derleyerek "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri" isimli 2 ciltten oluşan bir kitap yayımlamıştır. Araştırmada şiirler sınıflandırılmıştır. Fehmi Gür'ün oğlu olan Nurettin Gür, 2017 senesinde yayımlanan "Babam Fehmi Gür'ün Hayat Hikâyesi ve Şiirleri" isimli eserinde Fehmi Gür'ün şiirlerinde konulara dayalı olarak "maneviyat, gönül ve aşk, nasihat, mizah, yergi-taşlama, tabiat, memleket, toplumsal ve yakınma" başlıklarıyla bir araya getirmiş. Özdemir (2019) "Fehmi Gür'ün Seçilmiş Şiirlerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı" başlıklı yüksek lisans tezinde Gür'ün 100 şiirini değerler açısından incelenmiştir. Doykun (2023) "Görme Engelli Âşıklar ve Tabiat Algısı" adlı makalesinde Fehmi Gür'ün bir şiirini incelemiştir.

Bu araştırmada, Fehmi Gür'ün derlenen şiirleri (881) incelenip şairin görme engeline rağmen fiziksel dünyayı nasıl algıladığını ve bunu şiirlerinde nasıl ifade ettiğini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma, görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirlerinde doğa ve fiziksel dünyaya yönelik algılayış biçimlerini anlamaya yönelik olarak tasarlanmış nitel bir araştırmadır. Araştırma, betimsel tarama modeli kapsamında yürütülmüş ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmesinin temel nedeni, sanat eserlerinin öznel yapısı ve şiirlerin duysal ve dilsel katmanlarının ancak betimleyici ve yorumlayıcı bir yaklaşımla anlamlandırılabilir olmasıdır. Nitekim Yıldırım ve Şimşek'e (2018, s. 19) göre nitel çalışmalar; doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi yöntemlerden yararlanılan çalışmalardır.

2.1. Çalışma Grubu / Materyal

Araştırmanın evrenini, halk şairi Fehmi Gür'ün şiirleri; örneklemini ise Ramazan Çiftlikçi tarafından derlenerek yayımlanan "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri" adlı iki ciltlik eserinde yer alan 881 şiir oluşturmaktadır. Söz konusu şiirler, şairin tüm eserlerini yansıtmaları bakımından temsili nitelik taşımaktadır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde ilk olarak alan yazın taraması yapılmış, görme engelli halk şairleri, halk şiirinde doğa temsilleri ve söz varlığı üzerine yazılmış tezler, makaleler ve derleme eserler incelenmiştir. Ardından Fehmi Gür'ün şiirleri taranmış; görme, duyma, dokunma ve diğer duyularla ilişkilendirilebilecek sözcükler ve söz öbekleri belirlenmiştir. Özellikle görme duyusuyla ilişkilendirilen kelimeler (ışık, renk, göz, görmek, bakmak vb.) ve doğa unsurlarını yansıtan ifadeler analiz edilmiştir.

2.3. Veri Analizi

Araştırma verileri, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bu analiz türü, elde edilen verilerin önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde

anlamlandırılmasını ve yorumlanmasını mümkün kılar. Elde edilen veriler "söz varlığı" ve "tabiat algısı" başlıkları altında tematik olarak sınıflandırılmış; Fehmi Gür'ün fiziksel dünyayı algılayış biçimi şiirsel söylem üzerinden değerlendirilmiştir. Şiirlerden doğrudan alıntılar yapılmak suretiyle şairin ifade biçimleri örneklendirilmiş ve şiirsel anlatımına dair çözümlemeler yapılmıştır. Fehmi Gür'ün 881 şiiri tek tek incelenip görme duyusu ile ilgili kelime ve kelime grupları işaretlenerek analiz edilmiştir.

3. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Ramazan Çiftlikçi'nin derlediği iki ciltlik eserde yer alan 881 şiir ile sınırlıdır. İnceleme, doğrudan görme duyusu ve doğa tasvirlerine ilişkin sözcüklerin tespiti ve yorumlanmasıyla sınırlandırılmıştır. Betimsel analiz tekniği, araştırmacının yorum gücüne dayandığı için bulgular farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde yorumlanmıştır.

4. Bulgular

Fehmi Gür'ün 881 şiiri incelenip görme duyusu ile ilgili kelime ve kelime grupları işaretlenmek suretiyle analiz edilmiştir. Mısraların sonunda verilen rakamlar kitaptaki şiirlerin numaralarıdır.

Eserlerinde, görme engelinin zorluklarını ve bunun iç dünyasında oluşturduğu duygusal derinliği sıklıkla dile getirmiştir. Sözgelimi, bir şiirinde şu dizeler ile hislerini ortaya koymuştur: *"Hasretim cihanda aya güneşe. / Ne orman gösterdin ne dağ ne meşe. / Akıl ermez senin yaptığın işe. / Karanlık zindanı bana mı verdin?"* 243

Bu mısralarda, Fehmi Gür'ün görme engelinin yarattığı sıkıntılar açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Bunun yanı sıra, başka bir şiirinde şu dizeler ile duygularını ifade etmiştir: *"Senden ayrılmışım halim nicedir. / Kanat yok, uçamam dağlar yücedir. / Hava bulut, ne karanlık gecedir. / Yıldız görünecek ara yok imiş."* 126

Şair, görme engelinin oluşturduğu içsel karanlıkla bu karanlıkta bir ışık arayışını metaforik olarak anlatmaktadır.

"Ne gül kokusunu bilirim, ne rengi,/ Hayalimde çizdim çiçeğin cengi./ İçimden geçerken yıldızlar şengi,/ Kör bir ressam oldum bu karanlıkta." 127

Verilen dizeler Gür'ün görme yetisi olmaksızın dünyayı zihninde yeniden betimleme gayretini ortaya koyar. Güllerin renkleri, yıldızların parıltısı ve tabiatın diğer öğeleri, onun imge dünyasında yeniden canlanmıştır. Fehmi Gür'ün mısraları, görsel dünyanın kaybını sadece bir eksiklik değil, derin bir duygusal ve sanatsal anlatım vasıtası olarak kullanabilme becerisini ortaya koymaktadır.

Şair, mehtap ve ışığı imgeleminde canlandırıp anlatmıştır. Baharın renklerini bilememek, duyuların sınırlılığını derin bir biçimde şu dizelerle ortaya koyar.

"Mehtabı sorarım, derler ışıkmış, / Işığa hasretim, bu da mı suçmuş? / Karanlık zindanda hayalim uçmuş, / Baharı düşlerim, renk nedir bilmem." 118

Şair, görsel deneyimden yoksun olduğu dünyayı hayal gücüyle yeniden kurmuştur. Varlıkları hissetme ve seslerle algılama çabası, görme engelinin

ona kazandırdığı ruhsal derinliği ortaya koyar. *"Körsem de yıldızlar doldu düşüme, / Hayalin ışığı vurdu göğsüme. / Görmeden sevdim ben göğü, süsünü, / Seslerde ararım dünyanın yüzünü."* 185

Tabiatın renkleriyle güzellikleri, şairin imgeleminde biçimlenir. Görme engelli olmasına karşın renkleri zihninde canlandırma gayreti dikkatleri çekmektedir. *"Dağlar yüce, ufuk mavi derler, / Hangi renk cenneti dünyada görsem. / Bir çiçek kokusu hayal ekerken, / Renklerin türküsünü duymak isterim."* 367

Gür, varlıkları görme duyusuyla değil duyma ve dokunma duyusuyla zihninde canlandırmıştır. Rüzgârın dokunuşuyla suyun sesi, görsel imajların yerine geçmiştir. *"Görmeden bildim ben denizi, gölü, / Sesinde sevdim ben suyun her yolu. / Rüzgârın dokunuş çizerdi kulu, / Hayalimde uçar bir kuş masalı."* 49

Şair, görme engeline karşın varlıkları ruhuyla hissettiğini dile getirmiştir. Zihinsel algı, yıldızların da izlerini tanıyacak kadar kuvvetlidir. *"Gözlerim açılmış gibi sanırım, / Her sesi bir çizgi gibi tanırım. / Ruhumda kaybolur zamanın dizi, / Görmeden bilirim yıldızın izi."* 77

Fehmi Gür, şiirlerinde sıklıkla içsel görüş temasını işler. Gözlerin fiziksel olarak kapalı olması, onun için farklı bir bakış açısının kapılarını açmıştır. *"Gözlerin kapalı olsa da içindeki ışıkla görmeyi öğren, / Her karanlıkta bir ışık bul, her sessizlikte bir ses duy."* 74

Şair, dünyayı kalbiyle ve ruhuyla hissetmesine olanak tanımıştır. Bu da onun eserlerine derin bir duygusallık katmıştır. *"Gözlerimle göremediğim dünyayı, / Kalbimle keşfettim, ruhumla hissettim."* 346

Yine şair, görmenin sadece fiziksel bir eylem olmadığını, aslında kalpten ve ruhsal bir eylem olduğunu vurgular. *"Görmek sadece gözlerle değil, / Kalbinle de bakmaktır, ruhunla hissetmektir."* 55

Gür'ün şiirlerinde görme duyusu gerektiren birçok sözcük bulunur.

Güller açmış yanağında; / Sıra sıra benleri var, / Sallanır gülşen bağında. 6
Paylarına yüzüm sürdüm, 6

Sırma gibi telleri var, / Kınalanmış elleri var; 6

Bürünmüş yeşile, ala, / Şeftalinin budağında. 6

Boyu var sümbüller gibi, 6

Ela gözlerine sürme çekilmiş, / Domur domur teri yere dökülmüş, 7

Gördüm kimi gözlerinden yaş döker, / Kimi durmuş cımbız ile kaş çeker; 7

Gerdanında benler sayılmaz oldu, 11

Görüş gazetesinde yayınlanan şaire ait şiirler kitaptaki numaralara göre kodlanmış olup görme duyusuna ait mısraların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir. *Coştı yüreğimiz, coşkun göl gibi, / Bereket yağmakla, akar sel gibi, / Açıldın kalplerde taze gül gibi, 2*

Düşürme kendini sarp kayalara, / Bu dağlar aşılmaz yol olmayınca.3

Gözünün birisi şaş olmayınca. 4
Sürme çekme ile işler görülmez, / Anadan bir kara kaş olmayınca. 4
Dökme sular ile değirmen dönmez, 4
Gördüm elindeki yeşil fermanı, / Bahar geldi gitti dağın dumanı, 7
Kararından fazla göle dalamaz; / Gül solduktan geri sarılma hara, / Sarı da
var, yeşil de var, al da var; / Bakın karşımızda bize güler var; 8
Seyreyle kendini ayna duvarda, 10
Bu ne değirmendir tersine döner, 10
O melek simadır göründü bize 11
Gezerken bir güzel karşıma çıktı, / Bir kere sıdk ile yüzüme baktı; 11
Ol dem cemalini bize gösterdi, 11
Bir yeşil perdenin içine girdi, 11
Güller gibi rengim soldu ne fayda. 11
Saramadım o incecik belini; 11
Kimi kaftan giymiş baştan tırnağa. 13
Kiminin gözünün yaşı çay oldu, 13
Kiminin elinde divit kalemi, 13
Kimi mayıl olmuş elma yanağa. 13
Kiminin altunu, göğsünü döğer, 13
Kiminin yanağı kırmızı nardır, / Kiminde mah gibi güzellik vardır, 13
Kiminin saçları ipeğin teli, / Kiminin gerdanı karanfil gülü, / Kimi yaylaların
nazlı sümbülü, / Kimi kırmızılık vermiş dudağa. 13
Kimi çirkin, kimi güzeller hası, 13
Üç yaşında sürmelerler gözünü, 14
Beşinde benzer gül bitmiş çanağa. 14
On üçünde lebler benzer kaymağa. 14
On yedide terler gelir yanağa. 14
Yüzü soğur döner bir karlı dağa. 14
Dökülmüş tarlası, kalmış başağı, 14
Gündüzleri gerdanını açarsın, / Gece bürünürsün kutnuya, şala. 15
Dökerim uğrunda kırmızı kanı, 16
Kaldırıp peçeni çıkma meydana, 16
Al gerdan üstüne diz Leyla Leyla. 16
Bağıma sarılık düştü, 17
Bülbüller konmaz gülüne, 17
Kuş konar mezar taşına, 18
Bura bir söğüt gölgesi, 18
Dedim güzel sümbül müsün gül müsün? 20
Dedim güzel yanağında alın var, / Dedi sarp dağlara düşmüş yolun var, 20
Çık tenhaya sevdiğini göresin, 21
Siyah zülûfünden, kese, veresin, 21
Yollarımı duman kesmiş, kar kesmiş, 21
Yaylada sümbülün var, / Bahçelerde gülün var, / Bağında bülbülün var, 22

Gözlerin fincan gibi, / Benlerin mercan gibi, 22
Kalem gibi kaşın var, 22
Gözlerinde yaşın var, 22
Aç nikabı yüzünden, / Benzer şemsi tabanına, 22
Şişte kebab döner gibi dönerim, 24
Ufak tepeleri ikiye böldüm; 24
Karlı dağlar aşırayım, / çölden çöle düşüreyim, 25
Boyarız kızıl kana. 25
Vardım köylerin başında puşu; 26
Hoş oyundur Trabzon' un oyunu, / Babayiğitler çıkar meydana. 26
Mersin, Antalya ne güzel yerler 26
Kastamonu'nun çok ormanı, dağı, 26
Karşımda güzeller çıktı meydana; 27
Ellerinde yeşil alem var idi, / Kaşlarında kara alem var idi; 27
Yüzlerinde şems-i amer nişanı, 27
Salladı başını bir gülümsedi, 27
Bedir ay doğmuştu yanaklarından, / Ab-ı kevser akar dudaklarından, 27
Aç da gözlerine bak cemaline, 27
Bir yüzün ay olmuş, bir yüzün güneş, / Emsalin gelmemiş bütün dünyaya. 28
Yüzüne bakınca kamaşır gözler, / Açmış yanağında güler, nergisler, 28
Çifte benler şahit beyaz gerdana. 28
Kudretten olmuştur kaşlar sürmeli, 28
Açıktır kaşları, orta boyludur, 28
Sekizinde şahin gibi gözleri, / dokuzunda benzer bağ-ı gülşene. 29
Niçin böyle soldu yüzlerin, 29
Dönmüşsün bozulmuş bağa bostana. 29
Menekşe bahçede boynunu eğer, / Nazlı sümbül durmuş aş seyrana. 30
Açılır baharda çalı günleri, 30
Ayçiçeği durmaz bakar dört yana. 30
Sarmaşık sarılmış göğe uzanmış, 30
Açılmış çiçekler dünya bezenmiş, 30
Kardelen, papatya, koyungözleri, / Zapteylemiş tepeleri, düzleri, 30
Onlar da meftundur kaşı kemana. 30
Kartopları bahçede sallanır, / Arılar üstüne konar ballanır, / Gelincikler filiz verir dallanır, 30
Yasemini, mor nergisi severim, 30
Okları yaya takmış baksana. 30

Bu çalışmada örneklerine yer verilen bazı şiir dizelerinde şair; görme gerektiren pek çok durumu ya işittiği anlatımlardan ya ruhsal sezgilerinden ya da dokunma ve işitme gibi diğer duyularından yararlanarak ya da zihninde canlandırma yoluyla ifade etmeye çalışmıştır.

Daha küçücükken görme yetisini yitiren âşık Fehmi Gür, eserlerinde doğanın neredeyse tüm noktalarına temas etmiştir. Şairin, doğayı, bütün güzellikleri ile anlatmasında tabiat ile iç içe bir hayat sürmesi de etkilidir. Şair, içinde bulunduğu çevredeki çiçekleri, mevsimleri, hayvanları, çobanları, yaylaları, ağaçları ve ormanları şiirlerinde işleyerek doğayı ve doğanın güzelliklerinden söz etmiştir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirleri üzerinden fiziksel dünyayı algılayış biçimi incelenmiştir. Fehmi Gür, görme duyusundan yoksun olmasına rağmen, doğayı diğer duyularıyla algılayarak şiirlerinde dikkat çekici bir betimleme gücü ve içsel doğadan beslenen zengin bir hayal evreni yansıtmıştır. Şiirlerinde, görme engelinin doğurduğu zorluklara değinmekle birlikte, bu durumu sanatsal bir avantaja dönüştürerek kendine özgü ve derinlikli bir edebi üslup geliştirmiştir.

Görme yetisini kaybeden bireylerin, işitme, dokunma ve koku gibi diğer duyuşsal algıları daha keskin hâle gelir. Fehmi Gür, bu durumu şiirlerinde ustaca kullanmış ve duyuşsal deneyimlerini kelimelerle betimlemiştir. Fehmi Gür, şiirlerini saz eşliğinde icra edemediğinden Âşık Veysel kadar tanınmamıştır; fakat Anadolu toplumu ve aydınlar onu, daha ziyade tek sayfa olarak bastırdığı destanlarıyla ve gazetelerdeki şiirleri ile tanımıştır.

Fehmi Gür, 3 yaşındayken geçirdiği çiçek hastalığından sonra görme yetisini yitirmesi onun dış dünyayı somut olarak algılamasını engellese de duygu dünyasıyla hayal gücünü geliştirmiştir. Gür, etrafını işitme, dokunma ve içsel sezgileri ile anlamlandırmıştır ve bu tecrübelerini halk şiiri geleneği içerisinde şiirlerinde kullanmıştır. Şairin gözle algılanabilecek bir durumun diğer organlarla algılanması gibi duygu aktarması yönünün de geliştiğini söyleyebiliriz. Bu yönüyle Fehmi Gür'ün şiirleri, duyuların ötesine geçer, sanatsal bir üretim şekli olarak Türk Halk Edebiyatında önemli bir yer edinir.

Şairin eserlerinde sıkça kullandığı karanlık-ışık, renkler ve doğa öğeleri, onun görmediği dünyayı zihinsel imgelerle yeniden kurma çabasını göstermektedir. Gür, tabiatın güzelliklerini, mevsimleri, bitkileri, hayvanları ve insanları duyma, dokunma ve koklama duyularıyla algılamış, bu algılarını şiirlerinde zengin bir dil ve duygusal anlatımla yansıtmıştır.

Fehmi Gür'ün şiirlerinde kullanılan metaforlar, onun içsel dünyasını ve duygusal derinliğini yansıtır. Karanlık, bilinmeyen ve içsel yolculuğu simgelerken, ışık içsel aydınlanma ve anlayışın sembolüdür. Fiziksel olarak görmediği renkleri, duygusal ve ruhsal algılarla ifade eder. Her duygu, farklı bir renk olarak betimlenir.

Çalışmanın sonucunda şairin görme yetisinin bulunmaması, diğer duyularıyla hayal gücünü geliştirmesini sağlamıştır. Şair, görme yerine hissetme yolu ile etrafını betimlemiştir. Bu da eserlerinde duyular üstü bir anlatım şeklini beraberinde getirmiştir. İçsel gücü ve sanatsal yaratıcılığı

şairlerinde derinlik ve zenginlik olarak tezahür etmiştir. Fiziksel dünyayı ruhsal dünyasındaki tabiat algısı ile veya gelenekten beslenmek suretiyle şiirlerine yansıtmıştır.

Şairin doğanın tüm ayrıntılarına temas ederek bu başarıları göstermesinde geniş bir aile ortamı ve çevrede yetişmesi, radyo ve televizyon dinleyerek dış dünyayı tanımış olması, kendisiyle barışık, üretme azmini bırakmaması ve hayata küsmeyen bir kişi olması yatmaktadır. Şair örnekleme, tüm engellilere, özelde görme engellilere sınırların aşılabileceği ve yaratıcılığın her koşulda var olabileceği konusunda ilham kaynağı oluşturur.

6. ÖNERİLER

Fehmi Gür, iki dünya harbinin olumsuz şartları altında yetişmiştir, otodidaktır yani kendisini yetiştirmiştir. Kök değerleri etrafındakilere aşılmalıdır. Türkçeyi başarılı bir şekilde kullanan görme engelli bir âşıktır. Son yüzyılda yaşayan Âşık Veysel, Şah Turna, Mustafa Ruhanî vb. görme engelli halk âşıkları gibi ismi ön sıralarda anılmalıdır. Şiirlerinde toplumun dilini ve duygularını yansıtırken, evrensel mesajlar da taşır. Şiirlerinden eğitim ve öğretim ortamlarında sıkça faydalanılmalıdır.

Fehmi Gür'ün şiirleri, okuyanları içsel bir yolculuğa davet eder. Aynı zamanda görme duyusunu yitirmiş insanların sanatsal yaratım potansiyelini gözler önüne sermektedir. Şairin duyular ötesi bir algı geliştirmesi, görme engelinin bir eksiklik olmadığını, dünyayı farklı bir şekilde algılamasını sağlayan bir imkân olduğunu göstermektedir.

Görme engelli şairlerin eserleri, edebiyat araştırmacıları tarafından daha fazla incelenmeli ve bu alandaki çalışmalar teşvik edilmelidir.

Fehmi Gür gibi görme engelli bireylerin sanatsal çalışmalarını destekleyen projeler arttırılmalı, onların iç dünyalarını ifade etmelerine imkân tanıyan platformlar oluşturulmalıdır.

Fehmi Gür gibi şairlerin eserleri, okullarda edebiyat derslerinde farklı duyularla algılama ve sanatsal ifade yeteneğini geliştirme amacıyla işlenebilir.

Yerel halk şairlerinin tanıtılması için belediyeler, kültür müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşları iş birliği yaparak sempozyumlar, sergiler ve yayınlar düzenlemelidir.

Fehmi Gür'ün şiirlerinin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için dijital kütüphanelerde yer alması sağlanmalı ve görme engelli bireyler için sesli kitap formatında sunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2013). *Şiir dili ve Türk şiir dili* (7.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çiftlikçi, R. (2000). *Arapgirli halk şairi Fehmi Gür hayatı- sanatı- bütün şiirleri* I-II. Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çiftlikçi, R. (2000). *Arapgirli halk şairi Fehmi Gür hayatı- sanatı- bütün şiirleri* I-II. Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Doykun, S. (2023). Görme engelli âşıklar ve tabiat algısı. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (59), 16-30.
- Gür, N. (2017). *Babam Fehmi Gür'ün hayat hikâyesi ve şiirleri*. Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Kavruk, H. ve Özer, M. (2006). *Geçmişten günümüze Malatya şairleri*. Malatya Belediyesi Yayınları.
- Özbalcı, M. (2014). Şiire ve şaire dair bazı notlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 221-231.
- Özdemir, E. (2014). *Açıklamalı- örnekli edebiyat sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, Y. (2019). *Fehmi Gür'ün seçilmiş şiirlerinde değerler eğitimi ve söz varlığı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Parlatır, İ. (2009). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Yargı Yayınları.
- Şahin, Ç. (2010). *Verilerin analizi bilimsel araştırma yöntemleri* (Editör: Kıncal, R.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şahin, H. (1998). *Fehmi Gür'ün şiirlerinde nasihat ve yergi, Türk halk kültüründen derlemeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, M. Ü. (1999). *Fehmi Gür'ün dil ve üslup özellikleri*. Arapgir Postası. 19.03.1999
- Şentürk, A. (1979). Arapgirli Fehmi Gür. *Türk Folklor Araştırmaları*, 363-375.
- Tekçe, E. (1998). *Arapgirli Fehmi Gür'ün hayatı, sanatı ve şiirleri* (Yayımlanmamış Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Toklu, M.O. (2003). *Şiir dili ve çevirisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tolar, O.N (2018). *Şiir ve poisesis olarak modern Türk şiiri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Sozluk.gov.tr Güncel Türkçe Sözlük içinde. 30 Ekim, 2024, tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?ara=şiir> adresinden erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Sozluk.gov.tr Güncel Türkçe Sözlük içinde. 30 Ekim, 2024, tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?ara=sözvarlığı> adresinden erişilmiştir.
- Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Yakıcı, A. ve Diğerleri (2004). *Üniversiteler için Türkçe 1- yazılı anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.
- Yalvaç, C. (1985) Büyük halk şairi Arapgirli Fehmi Gür. *Görüş*. 8- 12.3.

Yardımcı, M. (2012). *Arapgirli âşık Fehmi Gür, hayatı-sanatı şiirlerinden örnekler.* Bağlantı.

https://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/mehmet_yardimci_fehmi_gur.pdf

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınları.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu araştırma, halk şiiri geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olan, ancak yeterince tanınmayan görme engelli halk şairi Fehmi Gür'ün şiirlerinde fiziksel dünyayı algılayış biçimini incelemeyi amaçlamaktadır. Türk Halk Edebiyatı bağlamında doğa teması, genellikle aşk, özlem ve güzellik gibi soyut kavramların mecazlarla aktarımı için kullanılan bir araç niteliğindedir. Ancak bu çalışmada, fiziksel görme duyusuna sahip olmayan bir şairin, doğayı nasıl kavramsallaştırdığı, bunu hangi duyular ve imgeler yoluyla ifade ettiği temel araştırma problemi olarak ele alınmıştır.

Fehmi Gür, 1914 yılında Malatya'nın Arapgir ilçesine bağlı Bostancık köyünde doğmuş, üç yaşında geçirdiği çiçek hastalığı sonucu görme yetisini tamamen kaybetmiştir. Eğitim hayatına örgün eğitimde devam edememiş olsa da kahvehane sohbetlerinden, halk hikâyelerinden, dinlediği kitaplardan ve çevresindeki bireylerle kurduğu iletişimden beslendiği görülmektedir. Şiirlerinde "Fehmî" mahlasını kullanan şair, 881 şiirlik zengin bir edebî miras bırakmıştır. Bu şiirlerin önemli bir kısmı, doğa, aşk, gurbet, toplumsal yozlaşma ve kader gibi temalar etrafında şekillenmektedir. Özellikle doğa ile ilgili imgelerin görme engeline rağmen zengin bir söz varlığı ile dile getirilmiş olması, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Çalışma, nitel araştırma desenine göre yapılandırılmış ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Veri kaynağı olarak Ramazan Çiftlikçi tarafından yayıma hazırlanan "Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür: Hayatı- Sanatı- Bütün Şiirleri" adlı eser esas alınmıştır. Eserde yer alan 881 şiir, sistematik biçimde taranmış; şiirlerde görme, dokunma, işitme ve sezgi gibi duyularla ilişkili ifadeler belirlenerek, doğa algısına dair imgeler sınıflandırılmıştır. Analiz sürecinde şairin kullandığı kelime kadrosu, benzetme biçimleri ve duyu aktarımına dayalı dizeler örneklendirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular, Fehmi Gür'ün doğayı sadece görme duyusuna dayalı olarak değil; işitme, dokunma ve ruhsal sezgi ile algılayarak yeniden yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Örneğin "Görmeden bildim ben denizi, gölü / Sesinde sevdim ben suyun her yolu" gibi dizeler, işitsel ve duygusal algının şiirsel anlatımdaki karşılığını gözler önüne sermektedir. Gür, yıldızların parıltısını, güllerin kokusunu ya da baharın renklerini görmese de bu öğeleri zihinsel imgelem aracılığıyla şiirlerinde güçlü bir şekilde betimlemiştir. Bu durum, halk şiirinde sıklıkla karşılaşılan doğa temalı benzetmelerin, görsel deneyimden bağımsız da kurulabileceğini göstermektedir.

Fehmi Gür'ün şiirleri aynı zamanda Türkçenin söz varlığını yansıtmaları açısından da önemlidir. Yerel ağız özellikleri, halk deyimleri, mecazlar ve duygusal ifadeler bakımından oldukça zengin olan şiirler hem dil öğretimi hem de değerler eğitimi açısından eğitimcilere önemli fırsatlar sunmaktadır. Şairin eserlerinde görme duyusunu telafi eden duyuların etkin biçimde kullanılması, edebiyatın sadece fiziksel değil, aynı zamanda ruhsal bir deneyim alanı olduğunu göstermektedir. Bu durum, görme engelinin sanatsal üretim için bir engel değil, hatta bir tür içsel yoğunlaşma ve sezgi alanı olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma Fehmi Gür'ün şiirlerinde doğa algısının duyular ötesi bir derinlikle işlendiğini ve halk edebiyatına katkı sağlayacak biçimde özgün bir söylem oluşturduğunu göstermektedir. Görme engelli bireylerin sanatsal potansiyellerini anlamaya ve görünür kılmaya yönelik bu tür araştırmalar, edebiyat eğitimi ve Türkçe öğretmenliği bağlamında hem empati hem de sanatsal yaratıcılık kavramlarına katkı

sağlayacaktır. Fehmi Gür örneğinde olduğu gibi, bireyin engelleri aşarak kendi iç dünyasında kurduğu estetik evren, edebiyat eğitiminin temel değerleri arasında yer almalıdır. Bu nedenle, görme engelli şairlerin eserleri, ders içeriklerine dâhil edilmeli ve edebi eserler çoklu duyu algısı ile ele alınmalıdır.

EXTENDED ABSTRACT

This research aims to examine the way visually impaired folk poet Fehmi Gür, who has an important place in the tradition of folk poetry but is not sufficiently recognized, perceives the physical world in his poems. In the context of Turkish Folk Literature, the theme of nature is generally a tool used to convey abstract concepts such as love, longing and beauty through metaphors. However, in this study, how a poet who does not have a physical sense of sight conceptualizes nature and through which senses and images he expresses this is addressed as the main research problem. Fehmi Gür was born in 1914 in the village of Bostancık in the Arapgir district of Malatya and completely lost his sight as a result of smallpox at the age of three. Although he could not continue his education in formal education, it is seen that he was nourished by coffeehouse conversations, folk stories, the books he listened to and the communication he established with the individuals in his environment. The poet, who used the pen name "Fehmî" in his poems, left a rich literary legacy of 881 poems. A significant portion of these poems are shaped around themes such as nature, love, homesickness, social degeneration and fate. The fact that images related to nature were expressed with a rich vocabulary despite the visual impairment constituted the starting point of this research.

The study was structured according to the qualitative research design and conducted using the descriptive analysis method. The work titled "Arapgirli Folk Poet Fehmi Gür: His Life-Art-All Poems" prepared for publication by Ramazan Çiftlikçi was taken as the data source. The 881 poems in the work were systematically scanned; expressions related to senses such as sight, touch, hearing and intuition were determined in the poems and images related to the perception of nature were classified. During the analysis process, the poet's vocabulary, analogy forms and lines based on sensory transfer were interpreted by giving examples.

The findings reveal that Fehmi Gür reconstructed nature not only based on the sense of sight but also by perceiving it with hearing, touch and spiritual intuition. For example, lines such as "I knew the sea and the lake without seeing / I loved every path of water in its sound" reveal the equivalent of auditory and emotional perception in poetic expression. Although Gür did not see the glitter of stars, the scent of roses or the colors of spring, he described these elements strongly in his poems through mental imagery. This shows that nature-themed metaphors, which are frequently encountered in folk poetry, can be established independently of visual experience.

Fehmi Gür's poems are also important in terms of reflecting the vocabulary of Turkish. The poems, which are quite rich in terms of local dialect characteristics, folk idioms, metaphors and sensory expressions, offer important opportunities to educators in terms of both language teaching and value education. The effective use of senses that compensate for the sense of sight in the poet's works shows that literature is not only a physical but also a spiritual field of experience. This situation reveals that visual impairment is not an obstacle for artistic production, but can even be considered as a kind of area of inner concentration and intuition.

In conclusion, this study shows that the perception of nature in Fehmi Gür's poems is processed with a depth beyond the senses and creates an original discourse that will contribute to folk literature. Such studies aimed at understanding and making visible the artistic potential of visually impaired individuals will contribute to both the concepts of empathy and artistic creativity in the context of literature education and Turkish language teaching. As in the example of Fehmi Gür, the aesthetic universe that the individual establishes in his/her own inner world by overcoming obstacles should be among the basic values of literature education. Therefore, the works of

visually impaired poets should be included in the course content and literary works should be approached with multisensory perception.